

Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerilerinin İncelenmesi*

Perihan Büşra Derbentoğlu Deveci¹, Murat Kangalgil²

¹Serbest Araştırmacı ORCID ID:0009-0007-4661-6053

²Dokuz Eylül Üniversitesi, Necat Hepkon Spor Bilimleri Fakültesi ORCID ID:0000-0002-7480-199X

Öz

Bu araştırma, öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmada 2018-2019 eğitim öğretim yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesinin Eğitim Fakültesi ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören toplam 531 öğretmen adayı yer almıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerinin incelenmesi için Raudseep (1977) tarafından geliştirilen Sungur (1997) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ve Çoban (2016) tarafından tekrar düzenlenen "Ne Kadar Yaratıcısınız?" ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin geçerlik değeri 0,79 olarak hesaplanırken Cronbach Alfa güvenirlik kat sayısı .94 olarak bulunmuştur. Verilerin analizinde non-parametrik testlerden Mann Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi kullanılmış, yanılma düzeyi 0,05 olarak alınmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmen adaylarının bölümlerine göre yaratıcılık puanları karşılaştırıldığında farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Yine öğretmen adaylarının spor yapma durumlarına göre bireylerin yaratıcılık puanları karşılaştırıldığında farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Bu bağlamda spor yapan bireylerin yaratıcılık düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Bununla birlikte öğretmen adaylarının cinsiyet ve sınıf düzeyleri gibi değişkenleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Sonuç olarak sporun yaratıcılık düzeyi üzerine etkisi olduğu görülmüştür ve spor yapan öğretmen adaylarının yaratıcılık puanları daha yüksek çıkmıştır.

Orijinal Makale

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi:30.11.2023

Kabul Tarihi: 31.12.2023

Online Yayın

Tarihi:31.12.2023

Anahtar kelimeler: Spor,
Yaratıcılık, Öğretmen
Adayı

Examining the Creative Thinking Skills of Pre-Service Teachers

Abstract

This study aimed to examine the creative thinking skills of pre-service teachers. A total of 531 pre-service teachers studying at the Faculty of Education and the School of Physical Education and Sports of Sivas Cumhuriyet University in the 2018-2019 academic year took part in the study. In the study, the "How Creative Are You?" scale developed by Raudseep (1977), adapted into Turkish by Sungur (1997) and revised by Çoban (2016) was used to examine the creative thinking skills of pre-service teachers. While validity value of the scale is calculated as 0.79, the reliability coefficient which is called as Cronbach's Alpha is found as 0.94. Mann Whitney U test and Kruskal-Wallis test, which are non-parametric tests, were used to analyze the data, and the error level was taken as 0.05.

As a result, when the creativity scores of pre-service teachers were compared according to their departments and sportive activities, the difference was found to be significant ($p<0.05$). In this context, the creativity levels of people who do sports are higher. On the other hand, the difference between the gender and grade level of pre-service teachers was not significant ($p>0.05$). As a result, it was seen that sport had an effect on creativity level and creativity scores of pre-service teachers who did sport were higher.

Original Article

Article Info

Received: 30.11.2023

Accepted: 31.12.2023

Online Published: 31.12.2023

Keywords: Sport, Creativity,
pre-service teachers.

Sorumlu Yazar: Doç. Dr. Murat Kangalgil, Dokuz Eylül Üniversitesi, Necat Hepkon Spor Bilimleri Fakültesi, İzmir. **E-mail:** murat.kangalgil@deu.edu.tr.

*Bu çalışma Perihan Büşra Derbentoğlu'nun "Spor Yapan ve Yapmayan Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerilerinin İncelenmesi" başlıklı Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Spor; bireyin içinde bulunduğu çevre etkisiyle kazanmış olduğu becerileri değiştiren farklı kurallar altında araçlı veya araçsız tek ya da karşılıklı, boş zaman veya bütün zamanını alacak şekilde profesyonelce yaptığı, rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir kavramdır (İnal, 2003). Günümüzde büyük, küçük tüm bireylerin spor yapma kültürünü benimsemesi, toplumun çağdaşlaşmasının bir göstergesi olarak görülmektedir. Günümüzde spor ve insan yaşam birbirinden ayrılmaz bir bütün haline gelmiştir. Hangi yaşta olursa olsun, bilimsel temellere dayalı, bilinçli ve sistemli yapılan sporun insanın yaşamı boyunca sağlıklı, başarılı, mutlu olmasında ve moral gücünün yüksek tutulmasında önemli bir rol oynadığı bilinmektedir (Yalçinkaya vd., 1993). Spor, aynı zamanda bireylere zihinsel, duygusal, fiziksel ve toplumsal alanda sosyallik ve gelişim sağlayan sosyal faaliyet alanıdır (Karakuzulu, 2018). Spor faaliyetlerinin temel amacı; insanların fiziki, sosyal, psikolojik, kültürel ve zihinsel gelişmelerine katkıda bulunarak topluma sağlıklı nesiller kazandırmaktır. Beden ve ruh sağlığının geliştirilmesi düzenli bir hayat tarzına sahip olma, sağlıklı beslenme düzeni gibi özellikler genellikle spor kavramı içinde yer almaktadır (Tosun vd., 2015).

Günümüzde spor etkinlikleri hayatın her alanında karşımıza çıkmaktadır ve spor faaliyetlerinin birçok alanda ve amaçla kullanıldığı görülmektedir. Bu faaliyetler okullarda beden eğitimi derslerinde, spor aktivitesi olarak günlük yaşantımızda, boş vakitlerimizde her daim yaşamla iç içe haline gelmiştir. İnsanların spora ilgi göstermelerinin birçok sebebi bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; başka insanlarla ilişki kurma isteği, yalnızlıktan uzaklaşma ve sosyal bir birey olma gereksinimi, kendini mutlu hissetme ve sağlıklı olma isteği kadar etkili olduğu bilinmektedir. Spora yönelen insanların en önemli gerekçelerinden birisi fiziki açıdan hoş görünme ve bu durumdan hoşnut olma algısı içerisinde bulunmaktadır (Karakuzulu, 2018). Dolayısıyla spor, sadece fiziksel bir takım faaliyetler bütünü olarak düşünülmemeli, bununla birlikte ferdin sosyal, duygusal ve toplumsal bakımdan da gelişmesi için çok önemli bir sosyal olgu da olduğu unutulmamalıdır (Küçük ve Koç, 2004). Ayrıca düzenli yapılan sporun fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel faydalarının olduğu kanıtlanmakla birlikte odaklanma, sosyal duygusal ve psikolojik gelişimini de desteklediği bilinmektedir (Bailey vd., 2009). Gerek bireysel, gerekse takım halinde yapılan sporlar esnasında kişiler, disiplinli, ilkel ve kurallı çalışma, yapılan sportif karşılaşmaların sevincini ve üzüntüsünü paylaşma, bir gruba ait olma ve onu temsil etme gibi özellikleri de doğal yaşantıları içinde edinirler (Özcan ve Yıldırım, 2011). Dolayısıyla birey spor aracılığıyla yakın ilişki kurma imkânı bulmakla birlikte, sosyal çevre edinerek hem bedene hem de ruha hitap etme gibi birçok fayda sağlamış olur.

Formal şekilde hazırlanmış ortamlarda yapılan spor, bireylerin farklı yeteneklerini de ortaya çıkarmaktadır (Winnick ve Porretta, 2018). Birey spor yaparken birçok problemi bir arada çözmek için farklı yollar bulmaya da alışmaktadır. Örneğin grup halinde yapılan sporlarda gruba uyum sağlama, grupla birlikte hareket etme gibi yansımalar görülürken, dans, bale gibi bireysel yapılan sporlarda da yaratıcılığın etkileri görülmektedir. Bu haliyle spor bireyin ortaya atılmamış farklı yönünü ve yaratıcı becerilerini harekete geçiren çok önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Farklı yollar bulma ve problem çözme kavramları akıllara spor yapan bireylerin yaratıcılık düzeyini getirmektedir. Bu doğrultuda; öğrencilerin, öğretmenlerin ve antrenörlerin fiziksel, devinişsel, duyuşsal ve zihinsel gelişimine katkı sağlama amacına

yönelik olarak sporun, yaratıcılık ve zekâ alanları arasında etkin bir yeri olduğu ve kişinin bir veya birden fazla kültürel değeri bulunan bir ürün ortaya koyabilme kapasitesinin olduğu görülmektedir (Tekin ve Taşgın, 2008). Toplumun ve insanlığın gelişmesinde önemli bir yer tutan yaratıcılık, her bireyde var olan ve insanın yaşamının her döneminde bulunabilen bir yetenek, günlük yaşamdan bilimsel çalışmalara kadar uzanan geniş bir alanı içine alan süreçler bütünü, bir tutum ve davranış biçimidir (Aydaş vd., 2018). Yaratıcılık; bilgiyi kullanarak ve bu bilgiye orijinallik, hayal gücü ya da imgelem ekleyerek bilgiyi farklılaştırma süreci olarak açıklanabilir. Yaratıcılık tüm dünyada farklı alanlarda önemi giderek artmaya devam eden önemli bir kavram olarak yerini almaktadır. Yaratıcılık, dünyayı farklı açılardan algılama, olmayan veya ortaya çıkması mümkün olmayanı bulma, görünüşte birbiriyle ilgisiz olan ancak farklı yollar bularak arasında bağlantı kurma ve problemler karşısında yılmadan çözümler üretme becerisi gibi birçok farklı bakış açısını ifade eden bir kavramdır. Yuvacı'nın aktarımı ile Simonton yaratıcılığı bir kişinin yeni koşullara uyum sağlamasına ve beklenmedik şekilde ortaya çıkan sorunları çözmesine olanak tanıdığını ifade etmektedir (Yuvacı, 2017). Gönen vd., (2011) göre ise yaratıcılık, farklı açılardan olaylara bakma kabiliyeti, geçmişte edinilen deneyimlerle mevcut durumu bağdaştırmak, kalıplaşmış bakış açılarını kırmak, problemi çözerken geleneksel çözüm yollarının dışında çözüm noktaları bulmak, elde edilen bilgilerle geleceğe dair tahminler oluşturmak, eşsiz ve orijinal, ürün ya da fikirler yaratmaktır. Bu yörengeden bakıldığında, yaratıcılıkta bilgi birikimi, akıcılık, esneklik, özgünlük, düzene sokma, geliştirme, iletişim becerileri ve eleştirel analiz aranmaktadır (Özben ve Argun, 2005). Yaratıcılık kavramı aynı zamanda yaratıcı düşünme kavramını da ortaya çıkarmaktadır. Bu kavram hızla gelişen ve değişen dünyanın amaçlarından biri olarak bilinmektedir. Bu bağlamda önemi gittikçe artan yaratıcılık ve yaratıcı düşünme bileşenlerine bakıldığında, aynı anlama gelmediği bilinmektedir (Yuvacı, 2017). Yaratıcı düşünme, yenilik arayan, sorunlara yeni çözüm yolları getirebilen, buluşçu ve bireyin kendine özgü düşünme biçimidir (Özben ve Argun, 2005). Yaratıcı düşünen birey, yaşadığı olayları kendine göre yordayabilmektedir (Aslan, 2016). Yaratıcı düşünme, daha çok zihinsel yapılan etkinlikleri ortaya çıkarmayı amaçlamakla birlikte, yaratıcılık hem zihinsel hem de uygulamalı etkinlikleri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu çerçeveden bakıldığında yaratıcılığın, yaratıcı düşünme becerilerini de kapsayan geniş bir kavram olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla yaratıcı düşünme, yeni düşünceler üretmek ve gittikçe bunlara yenilerini eklemek olarak bilinirken yaratıcı düşünme; problemlere çözüm bulmak ya da oluşturulan sorunlara yaratıcı çözümler üretmek ve yeni bir ürün ortaya çıkarmak için geçirilen süreç olarak tanımlanmaktadır (Kurtuluş, 2012; Akt; Yuvacı, 2017). Yaratıcılık sporun da içerisinde bulunan önemli bir kavramdır. Spor, özgürlükle birlikte kurallılığı da öğretmesi ve yaşatması, insanın, kurallara uyarak yaratıcı şekilde çeşitli alternatifler arasından başarıya götüreceği olanı bulmaya zorlamaktadır (Altunya, 2018). Birey spor yaparken beyin fonksiyonunu da kullanarak daha aktif düşünmeye başlamaktadır. Bu durum bireyde yaratıcı düşünmeyi de desteklemektedir. Dolayısıyla spor ve yaratıcılık iç içe geçmiş farklı bir yapı olarak ortaya çıkmaktadır. Spor etkinlikleri ayrıntılı düşünüldüğünde birçok çeşidi karşımıza çıkmaktadır. Özellikle grup sporları stratejinin çok fazla olduğu, düşünme ve üretmenin oldukça önemli olduğu sportlardır.

Yaratıcılık ve eğitim birlikte düşünüldüğünde eğitim öğretim faaliyetleri yanında, öğrenme ve öğretme ortamlarının öğrencinin yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri

düzeylerini geliştirecek biçimde düzenlenmesi gerekliliği ve bunu sağlayacak en önemli kişinin ise program uygulayıcıları olan öğretmenler olduğu bilinmektedir (Certel ve Çetinkaya, 2011). Ancak, öğretmenlerin, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisini kazandırmada yeterince etkili olmadığı, bu nedenle öğretmenlerin yaratıcı düşünme becerisi konusunda daha donanımlı olmaları gerektiği vurgulanmaktadır (Çıkrıkçı, 1993; Wilks, 1995; Certel ve Çetinkaya, 2011). Yaratıcı kişilerin çevrelerindeki olaylara bakış açısı farklı olduğu gibi, algılamaları da farklılık göstermektedir. Yaratıcı düşünceli bireyler problemlere sistematik bir yaklaşım göstermektedirler (Aslan, 2016). Bu bağlamda günümüz öğretmenlerine büyük görev düşmektedir ve bu bağlamda öğretmenlik mesleği daha fazla nitelik ve yeterlilik gerektiren bir meslek durumuna gelmiştir (Gürol vd., 2010; Bayrak vd., 2013). Artık gelişen yeni dönem için öğretmen yeterliliklerinden birisi de öğretmenlerin yaratıcı düşünme becerileridir. Yaratıcı düşünme becerisi de öğrencinin gelecekteki yaşantısı için önemli bir ihtiyaçtır ve bu ihtiyacı sağlamak için öğretmenlerin öğretme-öğrenme süreçlerini örgütleyebilen, iyi bir yönetici, iyi bir gözlemci ve nitelikli bir rehber olmaları oldukça önemlidir (Bayrak vd., 2013). Geleceğin öğretmeni olan öğretmen adaylarının yaratıcılık becerileri, alan önemli olmaksızın dikkat çeken bir konudur. Öğretmenlik bazında birey hangi alanda olursa olsun yaratıcı düşünme becerilerini kullanması gereken bir durumla karşı karşıya kalmaktadır. Çünkü günümüzde yaratıcılık kavramı tüm meslek alanlarının dikkatini çeken bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalara bakıldığında öğretmen adaylarının alan ayırt etmeksizin yaratıcılık becerilerini ölçen birçok çalışmaya rastlamak mümkündür (Yaman vd., 2004; Ntuli, Keengwe and Kyei-Blankson, 2009; Eckhoff, 2011; Birişçi ve Karal, 2011; Bakaç ve Özen, 2016). Ancak özellikle spor yapan ve yapmayan öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeylerini ölçmeye yönelik yapılmış herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Sporun yaratıcılık üzerindeki etkisinin ortaya çıkarılması ve geleceği şekillendirecek olan öğretmenler için bir Bu bağlamda, spor yapan öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeyini inceleyen çalışmaların alana katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Buradan hareketle bu araştırma, spor yapan ve yapmayan öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma tarama modelinde olup betimsel bir çalışmadır. Tarama araştırmaları genellikle araştırma konusu ile ilgili bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını ve var olan durumun fotoğrafını çekerek bir betimleme yapmayı amaçlayan araştırmalardır. Betimsel araştırmalar ise verilen bir durumu olabildiğince ve dikkatli bir şekilde tanımlayan araştırmalardır (Büyüköztürk vd., 2011).

Araştırma Grubu

Araştırmaya, 2018-2019 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesinin Eğitim Fakültesinde öğrenim gören fen bilgisi öğretmenliği, sosyal bilgiler öğretmenliği, müzik öğretmenliği, sınıf öğretmenliği, resim iş öğretmenliği, ilköğretim matematik öğretmenliği, türkçe öğretmenliği, psikolojik rehberlik ve danışmanlık bölümü, okul öncesi öğretmenliği, İngilizce öğretmenliği; Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu beden eğitimi

ve spor öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 349 kadın, 182 erkek olmak üzere toplam 531 öğretmen adayı dâhil edilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

Değişken	Alt kategoriler	f	%	Toplam
Cinsiyet	Erkek	182	65,7	
	Kız	349	34,3	
Spor Yapma	Evet	181	34,1	
	Hayır	350	65,9	
Bölüm	Fen Bilgisi	32	6,3	531
	Sosyal Bilgiler	49	9,6	
	Müzik	19	3,7	
	Sınıf	40	7,8	
	Resim	37	7,2	
	Matematik	40	7,8	
	Türkçe	43	8,4	
	PDR	58	11,3	
	Beden Eğitimi	88	17,5	
	Okul Öncesi	50	9,5	
Sınıf	İngilizce	56	10,9	
	1	203	38,7	
	2	191	36,4	
	3	103	19,6	
	4	34	5,3	

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının demografik özelliklerini saptamak için araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

Ne Kadar Yaratıcısınız? Ölçeği: Raudseep (1977) tarafından geliştirilen “How Creative Are You?” ölçeği Sungur (1997) tarafından “Ne Kadar Yaratıcısınız?” olarak Türkçeye uyarlanmış ve Çoban (2016) tarafından tekrar düzenlenmiş, geçerlilik ve güvenilirliği yenilenmiştir. Ne Kadar Yaratıcısınız ölçeği 50 maddeden oluşmaktadır ve bireylerin yaratıcılık açısından kendilerine yönelik algılarını ölçen beşli likert tipi bir ölçektir ve olumsuz maddeler tersten puanlanmaktadır. Ölçek puanlarına göre yaratıcılık düzeyleri; 100- 80 arası çok yaratıcı, 79-60 arası yaratıcı, 59-40 arası orta, 39 ile -20 arası ortalamanın altında, -19 ile -100 arası yaratıcı olmadıkları kabul edilmektedir. Alan yazında yaratıcılık düzeyi ile alakalı yapılan çalışmalarda ortalamanın altında olanlar “yaratıcılığı düşük”, üstünde olanlar “yaratıcılığı yüksek” kabul edilmektedir (Gülel, 2006). Ölçeğin geçerlilik değeri 0,79 olarak hesaplanırken Cronbach Alfa güvenilirlik kat sayısı değeri .94 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen nicel verilerin analizinde, betimsel istatistik (frekans, yüzdeler, aritmetik ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. Shapiro-Wilk testine göre verilerin normal dağılıma uygun olmadığı görüldüğünden Mann Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi kullanılarak analiz edilmiş ve yanılma düzeyi 0,05 olarak alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde öğretmen adaylarının bazı değişkenlere göre yaratıcılık puanları analiz edilerek tablolarda gösterilmiş ve tablolara yönelik açıklamalara yer verilmiştir.

Tablo 2. Cinsiyete göre öğretmen adaylarının yaratıcılık puanlarının karşılaştırılması

Yaratıcılık	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Cinsiyet	Erkek	182	198,45	54374,00	16699	,053
	Kız	349	222,49	50704,00		

Cinsiyete göre öğretmen adaylarının yaratıcılık puanları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 3. Spor yapma durumuna göre öğretmen adaylarının yaratıcılık puanlarının karşılaştırılması

Yaratıcılık	Spor Yapma	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Spor Yapma Durumu	Evet	139	134,23	43754,50	10274	,001*
	Hayır	273	125,42	30704,50		

*($p<0,05$)

Spor yapma durumuna göre bireylerin yaratıcılık puanları karşılaştırıldığında farklılık anlamlı bulunmuştur. ($p<0,05$) Spor yapan bireylerin yaratıcılık puanları daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 4. Bölüm değişkenine göre öğretmen adaylarının yaratıcılık puanlarının karşılaştırılması

Bölüm	n	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
1 Fen Bilgisi Öğretmenliği ^a	29	220,12			
2 Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ^b	33	178,80			
3 Müzik Öğretmenliği ^c	12	177,33			
4 Sınıf Öğretmenliği ^d	29	185,00			
5 Resim-İş Öğretmenliği ^e	28	190,77			
6 Matematik Öğretmenliği ^f	37	192,05	10	44,473	0,013*
7 Türkçe Öğretmenliği ^g	35	175,18			a>b,c,d,e,f,g,1
8 Psik. Danış. ve Rehberlik ^h	50	225,18			h>b,c,d,e,f,g,1
9 Bed.Eğit. ve Sp. Öğretmenliği ⁱ	65	193,48			i>b,c,d,e,f,g,1
10 Okul Öncesi Öğretmenliği ⁱ	37	233,42			j>b,c,d,e,f,g,1
11 İngilizce Öğretmenliği ^j	44	211,14			

*($p<0,05$)

Bölgümlere göre öğretmen adaylarının yaratıcılık puanları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak farklılık anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan alt testler (Tukey HSD) sonucunda; fen bilgisi öğretmenliği ile sınıf, sosyal bilgiler, resim-iş, müzik, Türkçe, beden eğitimi ve spor ve matematik öğretmenlikleri arasındaki fark fen bilgisi öğretmenliği lehine; Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ile sınıf, sosyal bilgiler, resim-iş, müzik, Türkçe, beden eğitimi ve spor ve matematik öğretmenlikleri arasındaki fark Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik öğretmenliği lehine; Okul Öncesi Öğretmenliği ile sınıf, sosyal bilgiler, resim-iş, müzik, Türkçe, beden eğitimi ve spor ve matematik öğretmenlikleri arasındaki fark Psikolojik Okul Öncesi öğretmenliği lehine; İngilizce Öğretmenliği ile sınıf, sosyal bilgiler, resim-iş, müzik, Türkçe, beden eğitimi ve spor ve matematik öğretmenlikleri

arasındaki fark İngilizce Öğretmenliği lehine anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Diğer bölümler arası yaratıcılık puanları arasında istatistiksel olarak farklılık anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 5. Sınıf değişkenine göre öğretmen adaylarının yaratıcılık puanlarının karşılaştırılması

Sınıf	n	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
1. Sınıf	164	231,70			
2. Sınıf	145	213,31	3	13,505	0,964
3. Sınıf	82	227,49			
4. Sınıf	17	228,22			

($p > 0,05$)

Sınıflara göre öğretmen adaylarının yaratıcılık puanları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı fark

bulunmamıştır ($p > 0,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın bu bölümünde, öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerinin incelenmesine; cinsiyet, spor yapma durumları, bölüm ve sınıf değişkenlerine göre elde edilen bulguların tartışma ve yorumuna yer verilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre öğretmen adaylarının yaratıcılık puanları karşılaştırıldığında farkın anlamlı olmadığı görülmüştür ($p > 0,05$). Araştırmalardan elde edilen sonuçlar çalışmamızda elde ettiğimiz bulguları destekler nitelikte olmakla beraber desteklemeyen araştırmalar da mevcuttur. Yaratıcı bireylerin; öğrenmeye hazır, ilgili, anlatımda akıcı, düşüncede esnek ve özgür, meraklı, hayal gücünü kullanabilme, deneme, araştırma, sınama, bulma, kalıplardan kurtulma ve yeni fikirler üretme, yeniliğe karşı istekli olma, görülmemiş ve benzersiz olan şeyler üzerinde durabilme ve riski göze alma gibi belirgin özellikleri bulunmaktadır (Yıldırım, 2011). Bu bağlamda kadın ve erkek aynı özellikleri gösterebilmektedir. Ancak kadın ve erkeğin yaratılış özelliklerinin de farklı olduğu da bilinmektedir. Temizkalp (2010)'in araştırmasında aday öğretmenlerin cinsiyete, göre yaratıcılık düzeylerini karşılaştırılmış ve ayrıntılandırma alt boyutu dışında kız ve erkek öğrencilerin yaratıcılık düzeylerini arasında farklılık bulunmuş, kız öğrencilerin ayrıntılandırma konusunda daha yaratıcı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Jarial (1982) yaptığı araştırmada cinsiyetler arasında yaratıcılık yönünden önemli derecede bir farklılık olmadığını ortaya koymuştur. Cinsiyetin yaratıcılık üzerindeki etkisine bakılan bir diğer araştırmada ise Samurçay (1976) lise son sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada kız öğrencilerin, erkek öğrencilere oranla, daha üstün bir yaratıcı performans sergilediklerini saptamıştır. Araştırmamızda spor yapma durumuna göre, spor yapanlar lehine farklılık anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Bu fark sporun vermiş olduğu pozitif etkilerin sonucu olarak değerlendirilebilir.

Araştırmamızda spor yapma durumuna göre bireylerin yaratıcılık farklılıkları karşılaştırıldığında farklılık anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Spor yapan bireylerin yaratıcılık puanları daha yüksek bulunmuştur. Alan yazın incelmesinde özellikle spor yapan ve yapmayan öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeylerini ölçmeye yönelik yapılmış herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır ancak benzer çalışmalarla bulgular desteklenmeye çalışılmıştır. Tosun vd. (2015) göre; spor, evrensel olarak önemli bulunmuş ve içinde gerçekleştiği toplumun sosyal yapısına ve siyasal yönetimlerine bağlı olarak biçimlenmiştir. Spor aktivitelerinin temel amacı;

insanların fiziki, zihinsel, psikolojik, kültürel ve sosyal gelişmelerine katkıda bulunarak topluma sağlıklı nesiller kazandırmaktır. Spor faaliyetlerinin vücudun fiziksel yapısını geliştirici ve eğitici rolünün yanında, fikir ve ruh sağlığında da önemli bir rolü vardır; özellikle genç nesillerin yapıcı ve yaratıcı olmasında, sosyal kaynaşmada ve milli dayanışmanın sağlanmasında sporun sosyal ve kültürel kalkınmada katkısı pek çoktur. Sporun bireyin sadece fiziksel değil aynı zamanda zihinsel becerilere de katkısının olduğunu gösteren bazı araştırma sonuçları da mevcuttur (Bozkurt, 2004; Tosun vd., 2015; Karaoğlu vd., 2016; Temel ve Güllü, 2016). Bozkurt, (2004)'un araştırmasında yaratıcılık ve çoklu zekânın beceri ve oyun zekâsı yönünden futboldaki yaratıcılık ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırma; futbolda yetenekli çocukların belirlenmesinde çoklu zekânın fonksiyonunun saptanması ve futbola özgü yaratıcılığın ölçülmesine yönelik bir ölçme aracının önerilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda; futbolcuların “şekilsel yaratıcılık” yetenekleri ile “futbol akıcılık” ve “futbol özgünlük” değişkenleri arasında ve “sözel yaratıcılık” yeteneği ile “futbol akıcılık” özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Tosun vd. (2015) 320 üniversite öğrencisi ile yaptıkları araştırmada; spor aktivitelerinin öğrencilerin akademik başarı ve motivasyona etkilerini incelemişlerdir. Araştırmada fiziksel anlamda daha aktif olan öğrencilerin akademik başarılarının daha yüksek olduğu, sporun kaslar kadar beyin gelişiminde de etkili olduğu, egzersizin beyin kıvrımı hücre sayısında çoğalmayı sağladığı, stresin azaldığı ve duyguları dengelediği, böylelikle bilişsel sisteminde gelişme gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Araştırmamızda bölüm değişkenine göre öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerileri arasında fark olup olmadığını belirlemeye yönelik elde edilen bulgulara göre, bölüm değişkenine göre öğretmen adaylarının yaratıcılık puanları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p<0,05$). Bölümlere göre yaratıcılık puanları ikişerli karşılaştırıldığında; fen bilgisi öğretmenliği ile sınıf, sosyal bilgiler, resim-iş, müzik, Türkçe, beden eğitimi ve spor ve matematik öğretmenlikleri arasındaki fark fen bilgisi öğretmenliği lehine; psikolojik danışmanlık ve rehberlik ile sınıf, sosyal bilgiler, resim-iş, müzik, türkçe, beden eğitimi ve spor ve matematik öğretmenlikleri arasındaki fark psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğretmenliği lehine; okul öncesi öğretmenliği ile sınıf, sosyal bilgiler, resim-iş, müzik, Türkçe, beden eğitimi ve spor ve matematik öğretmenlikleri arasındaki fark okul öncesi öğretmenliği lehine; ingilizce öğretmenliği ile sınıf, sosyal bilgiler, resim-iş, müzik, Türkçe, beden eğitimi ve spor ve matematik öğretmenlikleri arasındaki fark ingilizce öğretmenliği lehine anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Diğer bölümler arası yaratıcılık farklılıkları ise anlamsız bulunmuştur ($p>0,05$). Öğretmen adaylarının yaratıcılık durumlarını ortaya çıkaran ve bizim sonuçlarımızı destekleyen ve desteklemeyen birçok çalışmaya rastlamak mümkündür (Gök ve Erdoğan, 2011; Pekdoğan ve Kanak, 2015; Birişçi ve Karal, 2011; Oğuz ve Altun, 2011; Gürgen ve Bilen 2005) ve yapılan araştırma sonuçları farklılık göstermektedir. Yaratıcılık kavramı günümüzde yaşamın her alanında ve meslek dallarında önemli bir yer tutmaktadır (Pekdoğan ve Kanak, 2015). Serçe (2017)'nin beden eğitimi ve spor öğretmenliği, ilköğretim matematik, sosyal bilgiler, ingilizce, sınıf öğretmenliği ve Türkçe öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 787 öğretmen adayı ile yaptığı çalışmada, öğretmen adaylarının liderlik ve yaratıcılık düzeylerini incelenmiştir. Araştırmada yaratıcılık alt boyutlarında bölümler arasında anlamlı düzeyde farklılıklar tespit edilmiştir. Özmutlu vd. (2009) beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileriyle yaptığı

çalışmada, bölüm değişkenine göre yaratıcılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edememişlerdir.

Araştırmamızda sınıf değişkenine göre öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerileri arasında fark olup olmadığını belirlemeye yönelik karşılaştırmada farkın önemli olmadığı ($p>0,05$) ve öğretmen adaylarının sınıf düzeylerinin öğrencilerin yaratıcılıklarını etkilemediği görülmüştür. Yaratıcılığın her bireyde bulunan, fakat geliştirilmesi gereken bir yetenek, bir süreç olduğu düşünülürse yaratıcılık çalışmalarının bireylerin kişisel gelişimlerini etkileyen önemi bir unsur olduğu ortaya çıkmış olur (Temizkalp, 2010). Bu bağlamda öğrencilerin aldıkları eğitimler ve kendilerini geliştirme durumları da yaratıcılık düzeylerini etkilediği düşünüldüğünde 1. sınıfta olan bir öğrenci gelişimine önem veriyorsa 4. sınıftaki bir öğrenciye göre daha yaratıcı olması muhtemeldir. Literatürdeki öğretmen adaylarıyla yapılan araştırmalarda (Tekin, 2008; Temizkalp, 2010; Serçe, 2017) da sınıf düzeyinin yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği görülmektedir. Gök ve Erdoğan (2011)'ın yaptığı çalışmada sınıf öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme düzeyleri ve eleştirel düşünme eğilimleri incelenmiş ve sınıflar arası düzeyin yaratıcılığı etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun nedeninin ise sınıfların üst veya alt olması değil bireyin kendisinin geliştirme düzeyinden kaynaklandığı belirtilmektedir. Sonuç olarak sporun yaratıcılık düzeyi üzerine etkisi olduğu görülmüştür ve spor yapan öğretmen adaylarının yaratıcılık puanları daha yüksek çıkmıştır. Bu bağlamda Yüksek Öğretim Kurumlarında öğretmen adaylarının eğitim-öğretim etkinliklerinin yanı sıra sportif etkinliklere de katılımlarının teşvik edilmesi önemlidir ve öğretim programlarında spor derslerinin artırılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Altunya, H. (2018) Spor ve Mantık İlişkisi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 1 (3), 110-115.
- Aslan, A. E. (2016). Kavram Boyutunda Yaratıcılık. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (16).
- Aydaş, İ., Bahadır, K., Bayazıt, B., Serhat, O., Uçar, T. ve Dolu, U. (2018) Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Bazı Öğrencilerin Yaratıcılık Düzeylerinin İncelenmesi *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6, (80), 570-581
- Bailey, R., Armour, K., Kirk, D., Jess, M., Pickup, I. and Sandford, R. (2009). The Educational Benefits Claimed for Physical Education And School Sport: An Academic Review. *Research Papers In Education*, 24 (1), 1-27.
- Bakaç, E. ve Özen, R. (2016). Öğretmen Adaylarının Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı Dersine Yönelik Tutumları, Yaratıcılık Algıları ve Öz Yeterlik İnançları Arasındaki İlişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 16 (1) 41-61
- Bayrak, E., Çoban, B., Çınar, V. ve Coşkun, Z. (2013). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğretmen Adayları ile Eğitim Fakültesi Öğretmen Adaylarının Bilimsel Epistemolojik İnançlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Fırat Üniversitesi Örneği). *International Journal of Social Science*, Volume 6 Issue 2, p. 1817-1828,
- Birişçi, S. ve Karal, H. (2011). Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Destekli Ortamda Materyal Tasarlarken İşbirlikli Çalışmalarının Yaratıcı Düşünme Becerilerine Etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (2), 203-219.
- Bozkurt, S. (2004). Yaratıcılık ve Çoklu Zekânın Futbolda Yaratıcılık İle İlişkisinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş. Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., Demirel, F. ve Kılıç, E. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Pegem.
- Certel, Z. ve Çetinkaya Z. (2011). Takım Sporunu Yapan Sporcularda Benlik Saygısı ve Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı İlişkisinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14 (2), 157-164.
- Çıkrıkçı, Ö. (1993) Üstün yetenekli öğrencilerin bilişötesi farkındalık düzeyleri ile öz yeterlik algılarının yaşam doyumunu yordama gücü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Çoban, Ç. (2016). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaratıcılık Düzeylerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Eckhoff, A. (2011). Creativity In The Early Childhood Classroom: Perspectives of Preservice Teachers. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 32 (3), 240 255.
- Gök, B. ve Erdoğan, T. (2011). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Düşünme Düzeyleri ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. *Journal Of Faculty Of Educational Sciences*, 44 (2).
- Gönen, M., Çiçekler, C. Y., Akyüz, E., Arslan, A. Ç. ve Baydemir, G. (2011). 5 Yaşındaki Çocukların Yaratıcılık Düzeylerinin İncelenmesi. *E-Journal Of New World Sciences Academy*, 6 (1), 1185-1195.
- Günel, G. (2006). Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Pamukkale Üniversitesi Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli
- Gürgen, E. T. ve Bilen, S. (2005). Müzik Alan Derslerinin Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerileri Üzerindeki Etkileri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (3).
- Gürol, A., Altunbaş, S. ve Karaaslan, N. (2010). Öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları ve epistemolojik inançları üzerine bir çalışma. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 5(3), 1396-1404.
- İnal, A. N. (2003). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimi*. 1. Baskı Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Jarial, G. S. (1982). Verbal Creativity, Self Concept and Problem Solving Behaviour: A Factor Analytic Study. *Psycho-Lingua*. 45 (2), 357.
- Karakuzulu, E. (2018) Savunma ve Dövüş Sporları Yapan Sporcular ile Diğer Bireysel Sporları Yapan Sporcuların Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Gaziantep

- Karaoğlu, B., Turan, M. B. ve Osman, P. (2016). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Yaratıcılık Düzeyleri ile Duygusal Zekâ Seviyelerinin İncelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 85-99.
- Küçük, V. ve Koç, H. (2004). Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (10)
- Ntuli, E., Keengwe, J. and Kyei-Blankson, L. (2009). Electronic Portfolios in Teacher Education: A Case Study of Early Childhood Teacher Candidates. *Early Childhood Education Journal*, 37(2), 121-126.
- Özben, Ş. ve Argun, Y. (2005). Buca Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Yaratıcılık Boyutları Puanlarının Karşılaştırılması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18).
- Özcan, G. ve Yıldırım, S. (2011). Lisanslı Olarak Takım Sporü Ve Bireysel Spor Yapan İle Spor Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23 (23), 111-135
- Özmutlu, İ., Durmuş, S., Tekin, M. ve Yetiş, Ü. (2009). Beden Eğitimi vVe Spor Yüksekokullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaratıcılık Düzeylerinin Karşılaştırılması, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 233-244.
- Pekdoğan, S. ve Kanak, M. (2015). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaratıcılığa İlişkin Algıları: Metafor Analizi Örneği. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (3), 138-147.
- Raudsepp, E. (1979). How creative are you? *Personnel Journal*, 58, 218-220.
- Samurçay, N. (1976). Çocuk Psikolojisi Açısından Tiyatro. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, (26), 7-38.
- Serçe, M. R. (2017) Öğretmen Adaylarının Liderlik ve Yaratıcılık Düzeylerinin İncelenmesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Gaziantep*
- Sungur, N. (1997). Yaratıcı düşünce, İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Tekin, M. ve Taşğın Ö, (2008) Orta Öğretimde Öğrenim Gören Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Yaratıcılık ve Çoklu Zekâ Alanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt2, Sayı3*.
- Temel, C. & Güllü, M. (2016). Draw a physical education lesson. *Eğitim ve Bilim*, vol.41, no.183, 351-361.
- Temizkalp, G. (2010). Öğretmen Adaylarının Yaratıcılık Düzeyleri. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi: Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Burdur*.
- Tosun, A., Demir, B., Uçkun, G. ve Konak, O. (2015). Spor Aktivitelerinin Üniversite Öğrencilerinin Başarı ve Motivasyonu ile İlişkisi. *Kocaeli Üniversitesi Ulusal Kongresi*. (2) 1-11
- Wilks, S. (1995). *Critical and creative thinking: Strategies for classroom inquiry*. Armidale, NSW: Eleanor Curtin.
- Winnick, J. and Porretta, D. L. (2018). *Adapted Physical Education And Sport*. Human Kinetics. Library of Congoess Cataloging-In- Publicationn.
- Yalçınkaya, M., Saracaloğlu, A. S. ve Varol, S. R. (1993). Üniversite Öğrencilerinin Spora İlişkin Görüşleri ve Beklentileri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 4 (2), 12-26.
- Yaman, S., Koray, Ö. C. ve Altunçekiç, A. (2004). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik İnanç Düzeylerinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (3), 355-366.
- Yıldırım, Y. (2011). Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Drama Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya*
- Yuvacı, Z. (2017) Okul Öncesi Eğitim Alan 6 Yaş Çocuklarının Yaratıcılık Düzeylerinin Öğretmenlerinin ve Sınıf Ortamlarının Yaratıcılıklarına Göre İncelenmesi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara*.